कास्की जिल्लाका ब्राह्मण समुदायमा प्रचलित प्रमुख संस्कारहरुको वर्तमान अवस्था

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र

संकाय अन्तर्गत संस्कृति विषयको स्नातकोत्तर तहको

आंशिक आवश्यकता परिपुर्तिका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

रबि लामिछाने

रोल नं. २८३४०१

रजिष्टेशन नं. ६-१-४८-९८४-२०००

त्रिभुवनविश्वविद्यालय

नेपाली इतिहास,संस्कृति तथा पुरातत्व केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर

२०७६

सिफारिस पत्र

नेपाली इतिहास संस्कृति र पुरातत्व केन्द्रीय विभागमा अध्ययन गर्नु भएका रवि लामिछानेले संस्कृति विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिकआवश्यकता पुर्तिका लागि तयार पार्नु भएको "कास्की जिल्लाका ब्राह्मण समुदायमा प्रचलित प्रमुख संस्कारहरु" शीर्षकको शोध पत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । उहाको शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु । उहाँको शोधपत्रको उचित मुल्याङकनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

शोधनिर्देशक

....

डा. कमलादाहाल

सह- प्राध्यापक

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले स्नातकोत्तर तहको संस्कृति विषयको आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्नको लागि मेरा श्रद्धेय गुरु सह.प्रा. डा. कमला दहालको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको छु । यो शोधपत्र तयार पार्ने सन्दर्भमा विभिन्न समस्या र चुनौतिहरुसँग जुध्ने प्रेरणा दिदै सहीमार्ग निर्देशन गराउनुका साथै अत्यन्त ब्यस्त जीवनमा मलाई अमूल्य समय, समुचित सुझाव, सल्लाह र असलमार्ग निर्देशन दिनुभई शोधपत्र लेखनमा उपयुक्त निर्देशन दिदै लेखन कार्यलाई सफल बनाउन प्रेरणा दिनु हुने शोध निर्देशक गुरुज्यू प्रति सधै ऋणी रहने छु ।

यो शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा शोधपत्रलाई विभागीय स्वीकृति प्रदानगरि शोधपत्र लेख्न सुअवसर प्रदान गर्नुहुने त्रिभुवनबिश्वविद्यालय, संस्कृति विभागका प्रमुख श्री मदनकुमार रिमाल,शोधपत्र तयार पार्न सल्लाह र सुझाव दिनुहुने डा. महेश आचार्य, श्री लक्ष्मण श्रेष्ठ लगाएत सम्पूर्णमा हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । सदा इज्जत र प्रतिष्ठाका लागि जीवनमा सङघर्ष गर्नु पर्दछ भन्ने नैतिक उपदेश दिनुहुनेमा माननीय दाजु जिवन लामिछाने प्रति आभार प्रकट गर्दछु अनि आफुले परिश्रम गरेर र अन्य घरयासी कामहरुमा सहयोग गरेर यस अवस्थामा साथ र सहयोग दिने मेरी श्रीमति रक्षा सापकोटा लामिछानेलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यो शोधकार्य लेखनमा लागि उत्साहित गरी सहयोग पु-याउने मित्रहरु, पण्डितहरु तथा गुरुवर्ग प्रति धन्यवाद दिन चाहन्छु । शोधकार्यको शिलशिलामा अर्न्तवाता दिइ सहयोग गरिदिनेहरु प्रति पनि आभार प्रकट गर्दछु । अन्त्यमा यस शोधपत्र समुचित मुल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय संस्कृति विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शोधार्थी

रवि लामिछाने

संस्कृतिविभागत्रिभुवनविश्वविद्यालय

कीर्तिपुर,

विषयसुची

सिफारिस पत्र

शोधप्रबन्धको स्वीकृति

कृतज्ञता ज्ञापन

अध्याय एक : शोध परिचय पेज नं.

१.१ अध्ययनको परिचय १

१.२ समस्याको कथन १

१.३ अध्ययनको उद्धेस्य ३

१.४ पुर्व साहित्यको समिक्षा ४

१.५ अध्ययनविधि ११

१.६ अध्ययनको सीमा १५

१.७अध्ययनको महत्व र औचित्य १५

अध्यायदुई : कास्कीजिल्ला र ब्राह्मण समुदाय

२.१ कास्कीजिल्लाको परिचय १७

२.२ कास्कीजिल्लाका ब्राह्मण समुदाय र वसोवासको अवस्था १८

२.३ कास्कीजिल्लाका ब्राह्मण समुदायको साँस्कृतिक परिचय २१

२.४ कास्कीजिल्लाका ब्राह्मण समुदायको धार्मिक पृष्टभूमि २५

२.५ कास्कीजिल्लाका ब्राह्मण समुदायर आश्रम व्यवस्थाको वर्तमान अवस्था २८

२.५.१ ब्रह्मचर्यआश्रम २९

२.५.२ गृहस्थाश्रम २९

२.५.३ वानप्रस्थाश्रम ३०

२.५.४ सन्यास आश्रम ३१

अध्यायतीन : कास्कीजिल्लाका ब्राह्मण समुदायमाप्रचलित संस्कारहरुको वर्तमानअवस्था

३.१ हिन्दु संस्कारको परिचय ३४

३.२ संस्कारको अर्थ रमहत्व ३४

३.३ कास्कीजिल्लाका ब्राह्मण समुदायमाप्रचलितप्रमुख संस्कारहरुको वर्तमानअवस्था ३५

३.३.१ जातकर्म संस्कार ४०

३.३.२ नामांकरण संस्कार ४६

३.३.३ अन्नप्राशन संस्कार ५०

३.३.४ चुडाकर्म संस्कार ५३

३.३.५ उपनयन संस्कार ५६

३.३.६ विवाह संस्कार ६०

३.३.७अन्त्यष्टि संस्कार ७२

अध्यायचार : उपसंहार ८२

सन्दर्भग्रन्थ सुची ८४

सान्दर्भिक तस्वीरहरु ८६